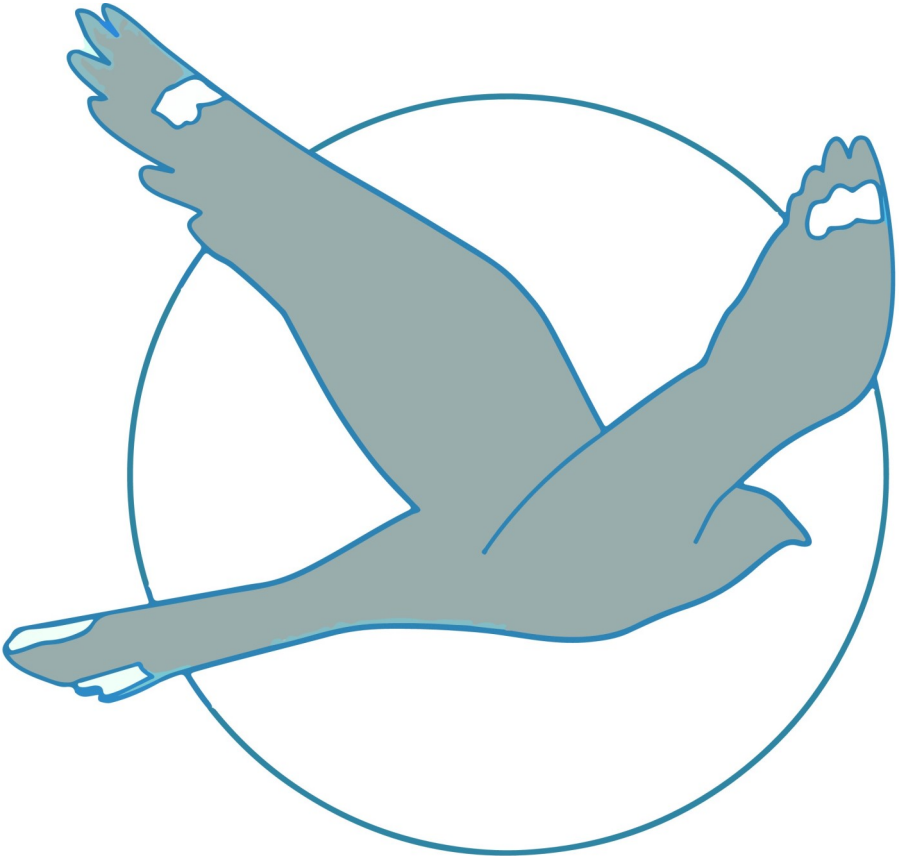
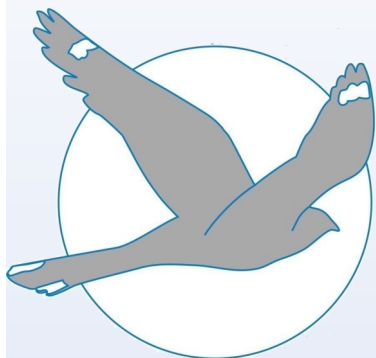

Caprimulgus

Tijdschrift van de
Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Caprimulgus

Tijdschrift van de
Vogelwerkgroep Midden Overijssel

De werkgroep, opgericht op 17 januari 2001, is een onafhankelijke werkgroep met enthousiaste, 'vogelgekke', leden en donateurs. De VMO houdt zich vooral bezig met vogelinventarisaties, tellingen en bescherming van vogels en hun leefgebieden. We hebben een eigen trektelpost in het Wierdense Veld. Ook geven wij 4 keer per jaar dit verenigingsblad Caprimulgus uit met voor elk wat wils.

Jaargang 22, nummer 2

april 2023

Redactie:

Jos van Tongeren
Roel Janssen
Gerrit Dommerholt

e-mail:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

website:

www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Kopij voor het volgende
nummer inleveren vóór:

15 maart (uitgave in april)
15 jun (uitgave in juli)
15 september (uitgave in oktober)
15 december (uitgave in januari)

Per e-mail naar:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Teksten, tabellen en grafieken
gescheiden aanleveren als Word-
of Excel-document

Inhoud

Vogelwerk	3
Hoelang blijft iemand geloven in sprookjes?	4
30 jaar midwintertelling Regge	6
Jaar van de scholekster	16
Blauwe kiekendief slaapplaatstellingen Wierdense Veld en Haarlerberg	20
Verhoogde sterfte onder kokmeeuwen door vogelgriep	21
Na "Grenzen aan de Groei" is het nu de hoogste tijd voor "Grenzen aan geknoei"	24
Uit de media	28
Uit het veld	30
Mystery Bird	31

Vacatures Bestuur: Wie helpt ons??!

Voor wie het gemist heeft.... Vanwege het vertrek van Jan en de reeds verstreken bestuurstermijnen van Roel en Gerrit hebben we drie vacatures voor bestuursleden! *Dus ben jij of ken jij een toegewijde penningmeester, een allround algemeen bestuurslid of een bevlogen voorzitter die de komende 3 jaren ons wil helpen? Laat het weten!*

Jouw bijdrage aan Caprimulgus?!

Wie helpt mee om Caprimulgus nog fraaier en dikker te maken? De redactie is erg benieuwd naar jullie verhalen over vogels. Vanuit het veld, vanachter de computer of vanuit je luie stoel. Probeer inspiratie te vinden en lever jouw bijdrage(n) in! Zie hier naast het aangegeven schema en e-mailadres.

Contributie 2023

Het Bestuur vraagt aan alle leden en donateurs om, voor zo ver nog niet gedaan, de contributie c.q. de donatie over 2023 te voldoen. Handig is om hiervoor een automatische incasso aan te maken, dan heb je er geen omkijken meer naar en het kost de penningmeester minder tijd. Dankzij de gezonde financiële positie van de VMO bedraagt ook in 2023 de contributie € 20,—. Het minimale donatiebedrag bedraagt eveneens € 20,—.

Provinciale Statenverkiezing 2023

De komende tijd moet blijken wat de uitslag betekent voor de nieuwe provinciebesturen. Gaan winnaars als BBB en PvdD meebesturen? Welke compromissen zijn ze daarvoor bereid te sluiten?

Ook in de Eerste Kamer is het spannend of de coalitie op links of rechts een meerderheid zoekt. De Nederlandse natuur verkeert nog steeds in kritieke toestand en de wet- en regelgeving om haar te beschermen blijft bestaan. Wat ons betreft blijft ook het tijdspad van het NPLG staan en moeten we vlot aan de slag om de uitdagingen op het gebied van natuur, water en klimaat te lijf te gaan.

Vogelweek 2023 van 6 t/m 14 mei

Die de website van Vogelbescherming voor de laatste updates over programma en excursies.

Hoe lang blijft iemand geloven in sprookjes?

Er was eens een dame, Famke Louise, ze sloot zich op enig moment aan bij de actie #ikdoenietmeermee, een initiatief waarin vraagtekens bij het coronabeleid van het kabinet en bijvoorbeeld de effectiviteit van mondkapjes werden gezet. Een dag later kwam ze terug op haar uitspraken en liet ze weten de actie #ikdoenietmeermee niet langer te steunen. 'Ik realiseerde me de ernst van ongefundeerde uitspraken doen', schreef de zangeres op Instagram, waarna ze haar volgers ook beloofde om zich beter voor te laten lichten. Die belofte maakte Famke Louise waar. Diederik Gommers, de voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Intensive Care, nodigde haar uit om naar het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam te komen en daar te praten over het coronavirus. „Ik ben wel meer te weten gekomen over het virus en wat het virus doet. Wat het effect op het lichaam is”, vertelde ze destijds aan RTL Boulevard. De twee kwamen zelfs samen met een campagne, om het eerlijke verhaal te vertellen.

Er was eens een andere dame, Caroline van der Plas, ze startte de BoerBurgerBeweging omdat ze het grote stikstofprobleem waarmee Nederland al jaren kampt ontkent en het beschermen van natuur totaal onzinnig vindt, omdat bijvoorbeeld een weide vol Engels raaigras ook natuur is. Ze wil dat de gangbare agro-industrie vol gas door moet met vernietigen van water, bodem en natuur. Anders dan Famke Louise is ze vooralsnog niet op haar waanbeelden teruggekomen. Frans Timmermans, vicevoorzitter van de Europese Commissie, nodigde haar uit om naar Brussel te komen en haar de stikstofwetgeving uit te leggen.

Steeds vaker zien we van partijen een beschuldigend vingertje richting rechterlijke macht. De rechter zegt dat 'iets niet mag' en wordt als boosdoener aangewezen. De Urgenda- en stikstofuitspraken worden aangehaald als voorbeeld dat iets niet mag van de rechter.

Onzin natuurlijk: de rechter houdt politici slechts aan wetten en verdragen waarmee zij zelf, ook in EU-verband, hebben ingestemd.

In de Urgenda-zaak oordeelde de rechterlijke macht dat de CO2-reductiedoelstelling van de Nederlandse overheid niet voldoende zou zijn om aan de eigen wet- en regelgeving te voldoen. De rechter kon niet anders dan concluderen dat het kabinet niet voldeed aan de regels die het zichzelf had opgelegd. Hetzelfde geldt voor het stikstofdossier. Regels die de natuur beschermen, bieden kaders waarbinnen gehandeld kan worden. Als de politiek dan met een stikstofaanpak komt die de natuur niet beschermt op het vastgestelde niveau, dan oordeelt de rechter daarover. Deze voorbeelden laten zien dat de rechter de Nederlandse overheid met juridische toetsing simpelweg aan eigen afspraken houdt.

Politici doen er beter aan naar zichzelf te kijken. Zijn wetgeving en beleid goed genoeg om onze verplichtingen na te komen en respecteren ze natuur- en mensenrechten?

De wetgever moet zelf verantwoordelijkheid nemen voor zijn eigen handelen en zich niet verstoppen achter rechterlijke uitspraken. Alleen door politiek leiderschap en daadkracht te tonen, kunnen we voorkomen dat ingrijpen van de rechter nodig is.

Er wordt door de politiek vaak te lang gewacht met handelen, uit angst voor kiezers, of omdat ze gegijzeld wordt door gevestigde belangen. Ook menen sommige politici dat wet- en regelgeving "zomaar eventjes" naar eigen goeddunken kan worden aangepast. Door zo te handelen eindigt de politiek steevast met de rug tegen de rechterlijke muur.

Als de politiek verzaakt om zich te houden aan (internationale) wetten en verdragen, dwingt ze de rechter tot ingrijpen. Dat is geen rechterlijk activisme, dat is de essentie van een rechtsstaat. De beste manier om dit te voorkomen, is om rechtvaardig en besluitvaardig te regeren.

Hopelijk komt Van der Plas in haar gesprek met Timmermans meer te weten over stikstof en wat het met de natuur doet en starten ze samen een campagne die er toe leidt dat Nederland zijn eigen en EU-wetgeving respecteert en eindelijk begint met rigoureuus natuurherstel en -bescherming.

Hoe dan ook een vrolijk voorjaar gewenst!

Gerrit Dommerholt

Voorzitter VMO

blauwborst — foto : Roel Janssen

30 jaar midwintertelling Regge

Sinds 1994 wordt in het 2e weekend van januari een 'midwintertelling' watervogeltelling gehouden langs de Regge. Dit jaar vierden we op gepaste wijze (=niet) de 30e verjaardag. In de vorige Caprimulgus hebben jullie gelezen over het ontstaan en uitvoering van deze telling.

De jubileum telling, gepland voor het weekend van 14 en 15 januari, dreigde dit jaar letterlijk in het water te vallen: in dit weekend viel langdurig veel regen en het waai-de flink. Bovendien was a.g.v. forse neerslag in de weken voorafgaand aan de tellingen het traject op veel plekken onbegaanbaar, waardoor we de telling, voor de eerste keer in 30 jaren, moesten uitstellen....te hoog water. Tussen Schuilenburg en de Tatum zou je ver moeten omlopen. Vanaf Velderberg kon je op geen enkele wijze de stuw te Archem bereiken. Ook vanaf Giethmen richting de Laarbrug bij de Vecht was het geen doen. Dus geen representatieve telling uit te voeren. Leuk al die Reggeherstelprojecten met waterberging, maar niet om fatsoenlijk te tellen. Nu is het, helaas voor de natuur, maar prettig voor ons om te tellen, in Nederland nog steeds zo dat water zo snel mogelijk moet worden weggevoerd in dit geval naar de Vecht; dus een week later was het peil flink gezakt en de oevers waren weer begaanbaar waren, zodat we ook in 2023 een volledige telling hebben kunnen afwerken.

De telling in 2023

In 2023 werd de telling uitgevoerd door:

- 4. Goor - Rijssen 12,1 km
  - a. Goor/N347 - A1 (5,1 km) : Gerda Dijkstra en Gerrit Dommerholt
  - b. Zompweg/A1 - Rijssen (7 km) : Robert Ekkelkamp en André Marissen
- 3. Rijssen - Nijverdal 7 km : Jan Stufken, Henny Mulder en Herman Stobbe
- 2. Nijverdal-Hancate 12,8 km : Gerrit Dommerholt
- 1. Hancate-Ommen 13,7 km : Erik Busser en Gerrit Dommerholt

De volgende aantallen werden in 2023 geteld:

Traject	Totaal aantal vogels	Totaal aantal soorten
4	841	29
3	403	20
2	1438	34
1	877	26

In vogelvlucht over de afgelopen 30 jaren:

In de periode 1994 t/m 2023 werden in totaal 95.061 vogels genoteerd. Gemiddeld telden we 3.169 soorten per jaar en werden er paar jaar gemiddeld 28 soorten geteld.

Het maximum qua vogels telden we in 2013: 6.570.

Het minimum aantal vogels in 1994: 1.471, hierbij moet worden opgemerkt dat de telling in de eerste jaren puur een watervogeltelling was, waaraan af en toe waarnemingen van andere bijzondere soorten werden toegevoegd.

In 2023 werd het hoogste aantal soorten geteld: 53. Tegen 20 soorten in 1997 en 1999.

De top 3 van in totaal hoogste aantallen vogels:

wilde eend:	24.486
kokmeeuw:	15.007
meerkoet:	10.242

Van een aantal soorten telden we slechts 1-2 beesten, het gaat dan wel om voor dit gebied bijzondere soorten als: roerdomp (1), kleine zwaan (1), casarca (2), pijlstaart (2) en witoogend (1).

Koude winters, meer vogels?

Gevoelsmatig veronderstellen we dat in koude winters met sneeuw en ijs er meer wintergasten langs de Regge verblijven dan in zachte winters. "Vroeger zag je veel meer zaagbekken, tafeleenden enzovoort", maar is dat ook zo?

Om hiervoor een indicatie te krijgen heb ik de 'Hellmann-koudegetallen' uit de periode 1994-2023 uitgezet tegen het totaal getelde aantal "Regge gebonden vogels" in dezelfde periode.

In de telperiode was 1996 de koudste winter (Hellmanngetal 150,5) en staat daarmee op plaats 12 in de Hellmannreeks van koudste winters sinds 1901. Deze lijst

Het koudegetal, ook wel aangeduid als het **Hellmanngetal** (H) naar de Duitse meteoroloog Gustav Hellmann, is een maat voor de koude in het tijdvak van 1 november van het voorafgaande jaar tot en met 31 maart van het genoemde jaar. Het wordt verkregen door over dit tijdvak alle etmaalgemiddelde temperaturen beneden het vriespunt te sommeren met weglating van het minteken.

Om de grafiek goed te schalen heb ik het Hellmanngetal vermenigvuldigd met 10.

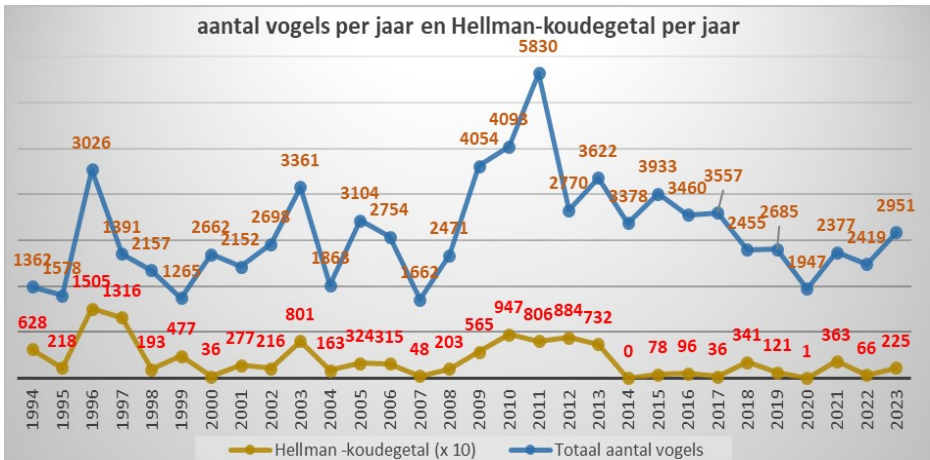
Bron: knmi.nl

wordt aangevoerd door de winter van 1947 met een Hellmann getal van 348,3. Opvallend, maar niet verrassend, is dat sinds de laatste elfstedenwinter (1997) het Hellmanngetal niet meer boven 100 is geweest.

In de grafieken komt duidelijk naar voren dat we in relatief koude winters inderdaad meer vogels tellen dan in relatief warme winters. Kijk maar naar 1995, 2003 en 2010.

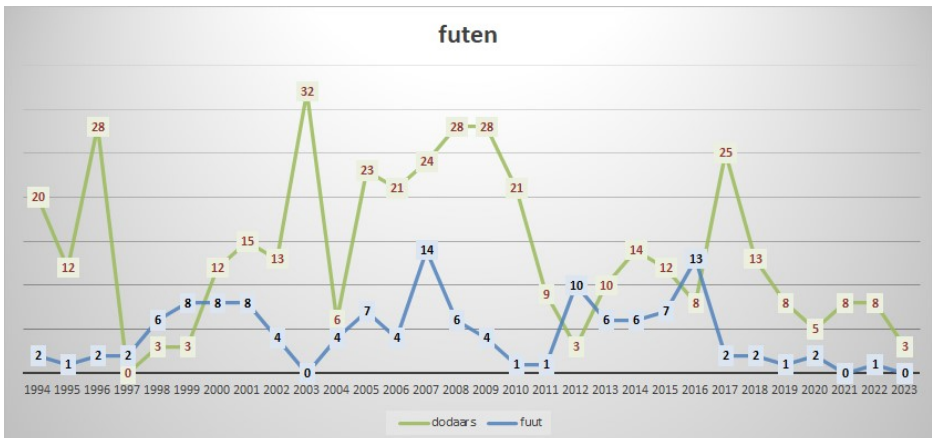
Het totaal aantal vogels van 2011 geeft een vertekend beeld: in dat jaar telden we 2711 kolganzen, terwijl we gemiddeld over 30 jaar 266 kolganzen per jaar tellen.

Dit levert het volgende beeld op:

Trends van een aantal karakteristieke watervogelsoorten langs de Regge:

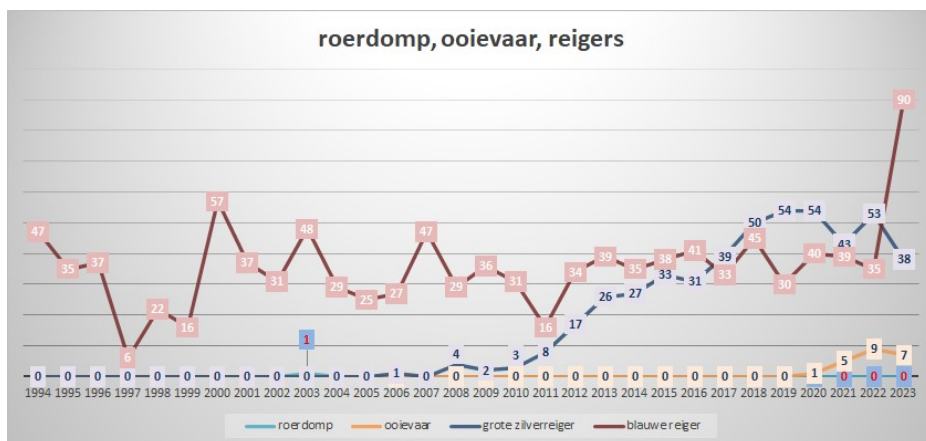
Interessant is om van zo'n lange reeks de aantaltrends voor een aantal karakteristieke groepen weer te geven, om hieruit mogelijk enkele conclusies te trekken.

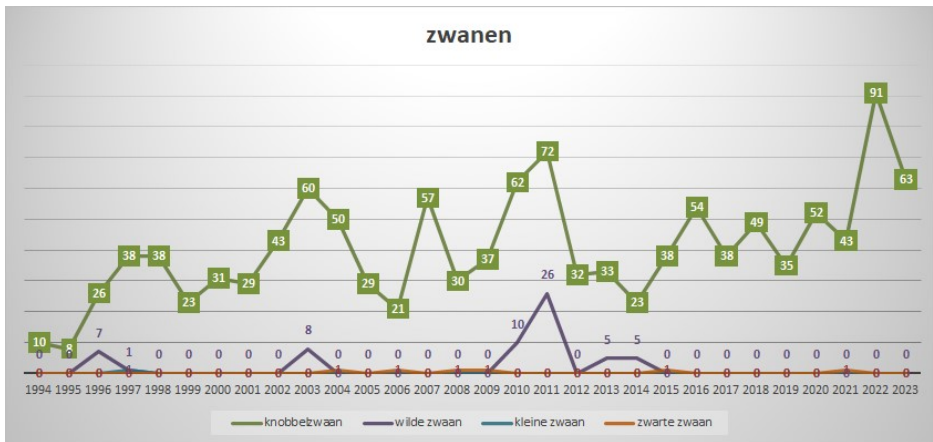
De fuut neemt de laatste jaren weer af naar de lage aantallen van de begin jaren. In de periode 1998 – 2017 werden van zowel fuut als dodaars hogere aantallen geteld als de periode ervoor en erna. Moeilijk om te duiden. Als broedvogel lijkt de fuut ook af te nemen, terwijl dodaars in de broedperiode lijkt toe te nemen, mogelijk als gevolg van de gunstige invloed van de Reggeherstelprojecten. De dodaars werd, met uitzondering van elfstedenwinter 1997, elk jaar geteld.

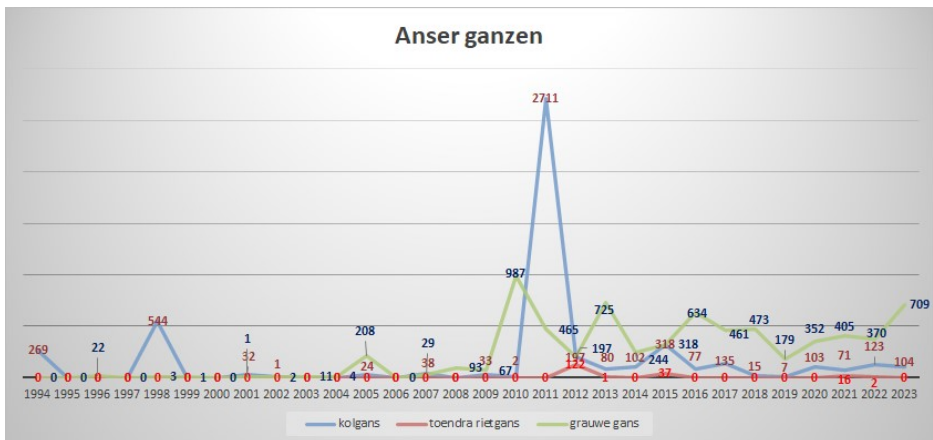
Sinds medio jaren 80 worden aalscholvers jaarrond in wisselende aantallen waargenomen. Sinds 2012 is er bij de Laarbrug te Ommen een grote slaapplek waar de laatste jaren, bij de start van de telling, zo'n 100 al'i's afvliegen.

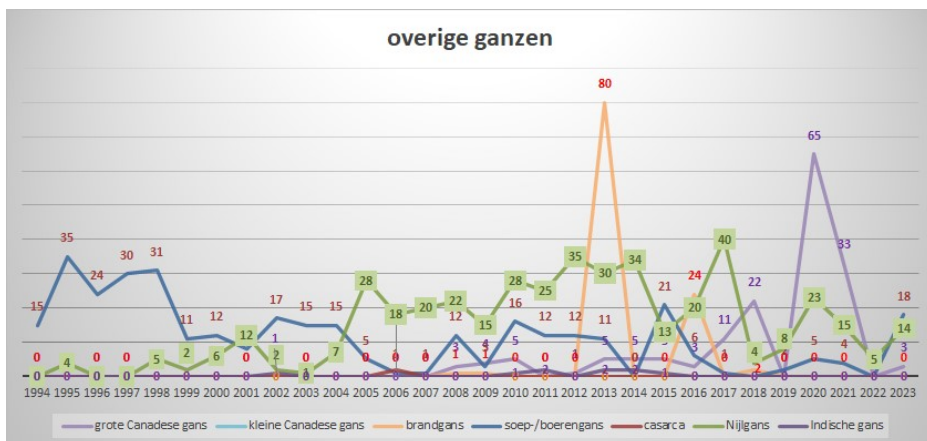
De enige roerdomp in 30 jaren tellen werd in 2003 in traject Ommen-Hancate waargenomen. Opvallend is de opmars van de ooievaar in de winterperiode. Vanaf 2020 voor het eerst 1 ex. Nog opvallender is de opmars van de grote zilverreiger: in 2006 het 1e exemplaar en toenemend tot maximaal 54 exemplaren in 2019 en 2020, waarmee de aantallen vaker hoger lagen dan het aantal blauwe reigers. Grote zilverers maken gebruik van hetzelfde bos om te slapen als de aalscholvers. We moeten een aantal jaren wachten om te zien of het hogere aantal blauwe reigers (90) in 2023 een incident was, of het begin van een stijgende trend.

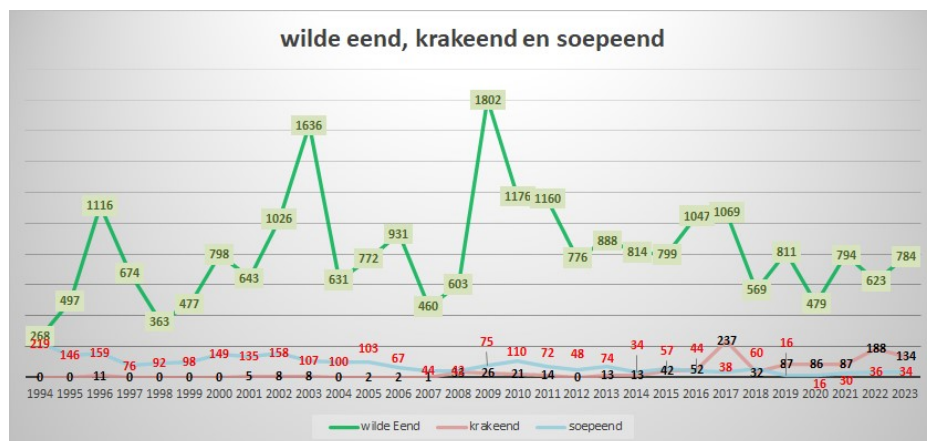
Knobbelzwanen kwamen, na een voorzichtige start in 1994 en 1995 in gemiddeld 40 ex per jaar voor. Wilde zwanen werden in 7 jaren geteld met een maximum aantal van 26 in 2011. De aantallen lijken nauwelijks gerelateerd aan het koudegetal van de winter. In 1997 werd in traject Hancate-Ommen 1 kleine zwaan geteld.

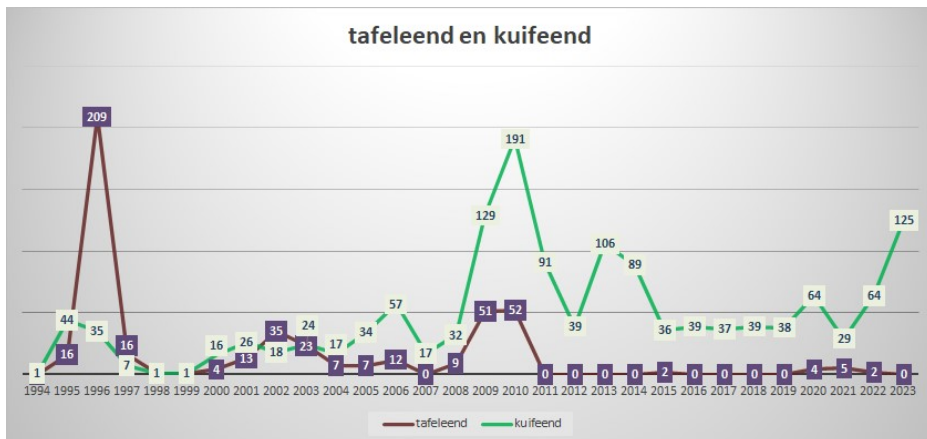
Vanaf 2010 is de grauwe gans een vaste jaarrond gast die in aantallen van 100-725 voorkomt. De opmars is toe te schrijven aan de Reggeherstelprojecten waarin zowel rust-, broed- als foerageerplek geboden wordt. Kolgansen worden alleen meegeteld als ze op de grond verblijven. 2011 springt er uit met 2.711 exemplaren waarvan er 2.215 in het traject Hancate-Ommen werden geteld. Toendra rietgansen werden pas vanaf 2012 aan de grond gezien.

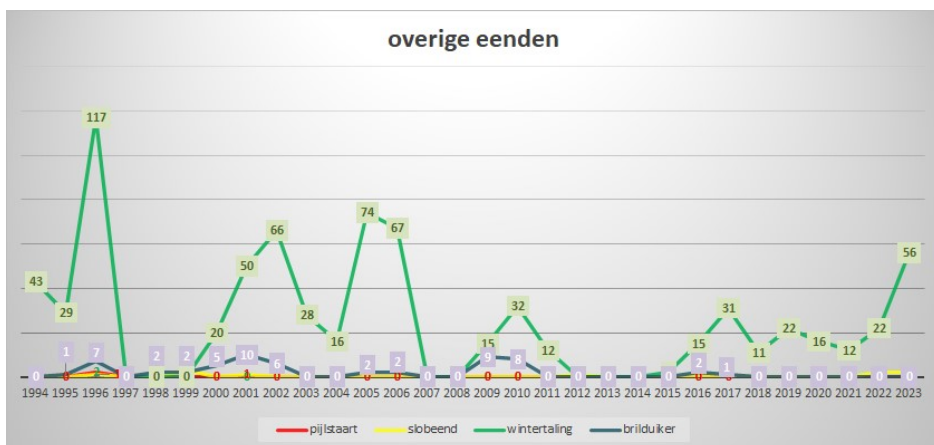
Het aantal nijlganzen is na een aanvankelijke toename vrij stabiel en gemiddeld worden 15 ex per jaar geteld. Het aantal grote Canadese ganzen neemt de laatste jaren toe, ook in het broedseizoen. In traject 2 zijn buiten de telling om ook kleine Canadese ganzen waargenomen. Het aantal soep-/boerenganzen neemt sinds 2015 af.

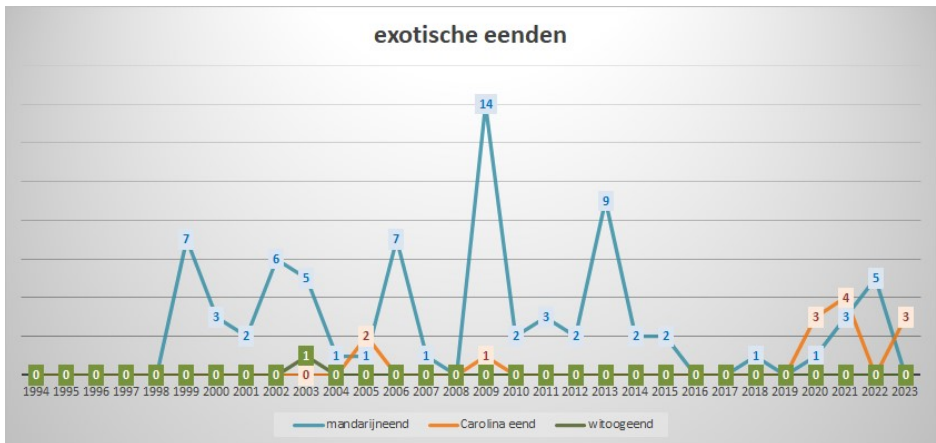
De wilde eend komt in de telperiode 1994-2023 met gemiddeld 816 ex voor. Aan de winterpopulatie langs de Regge is niet goed het landelijk beeld van een afnemende populatie af te lezen. En ook niet dat je de laatste jaren tijdens het broedseizoen gevoelsmatig minstens zo veel kraakeenden als wilde eenden ziet. Wel tellen we 's winters bijna 1,5 keer zo veel mannen wilde eend als vrouwen. Wanneer de geslachtsverhouding scheef ligt, weten we dat dit een symptoom kan zijn van een populatie die afneemt.

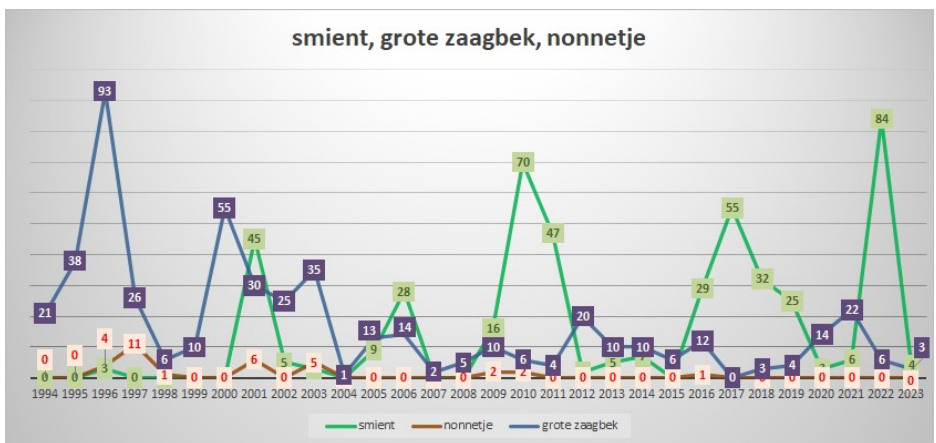
Sinds 2011 zien we nauwelijks nog tafeleenden op de Regge, tafeleenden komen 's winters vooral voor op meren en plassen, maar bij strenge vorst ook op rivieren zoals de Regge. Er lijkt op (inter)nationaal populatieniveau sprake van een voedselprobleem. Hoewel de soort omnivoor is en zowel zaden, wortels en waterplanten als insecten, larven, amfibieën en kleine visjes eet, zou een verbeterde waterkwaliteit een oorzaak kunnen zijn: de voedselrijkdom en ook de hoeveelheid benthos neemt af. Datzelfde effect treedt op (inter)nationale schaal op voor de kuifeend, hoewel voor deze soort het effect niet direct uit de Reggetelling te destilleren is: vanaf 2008 zien we een toename van het aantal kuifeenden.

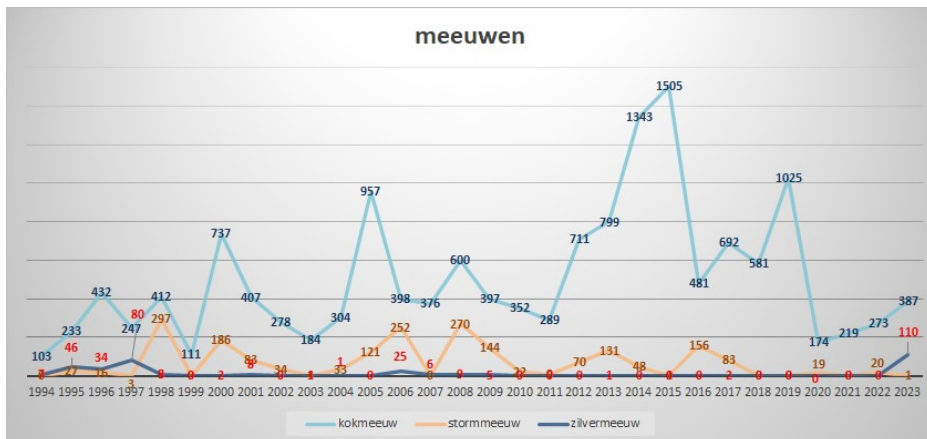
Bij de brilduiker is mogelijk hetzelfde aan de hand als bij kuif- en tafeleend. Sinds 2010 zien we nauwelijks nog brilduikers (hoewel de aantallen altijd al laag waren). Ook hier mogelijk een voedsel-effect. De wintertaling komt in wisselende aantallen voor en na jaren van minder dan 50 werden in 2023 56 wintertalingen geteld.

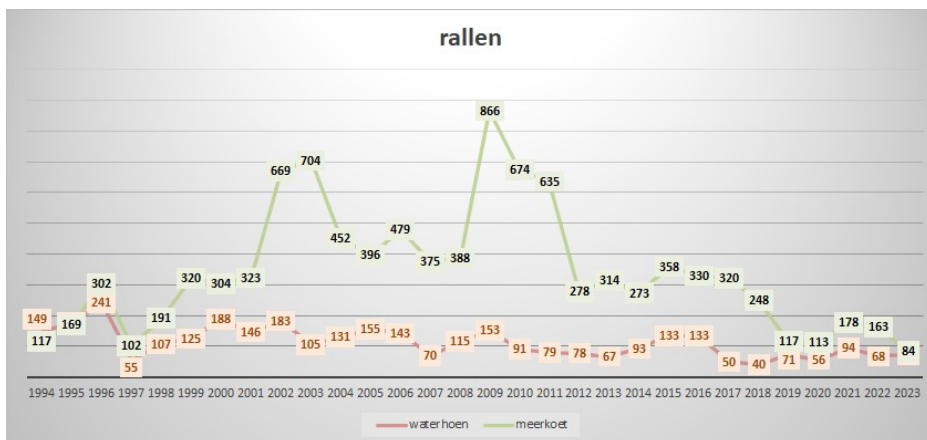
Deze horen er ook "gewoon" bij.

De grote zaagbek zien we, op 2017 na, elk jaar tijdens de telling, waarbij het hoge aantal (93) van 1996 waarschijnlijk door de koude winter komt. Dat geldt ook voor het nonnetje, de kleinste van de zaagbekkenfamilie. Na 11 in 1996 en nog een keer 6 (2001) en 5 (2003) hebben we de laatste jaren geen nonnetjes meer geteld. Smient komt in wisselende aantallen voor, maar lijkt ook te profiteren van de Reg-herstelprojecten waardoor er rust- en foerageermogelijkheden ontstaan.

Zilvermeeuwen werden in wisselende aantallen waargenomen. In 2023 allemaal rond een groenverwerker in Goor (110), dicht bij de Regge. Kokmeeuwen komen vooral rond waterzuiveringen voor en/of in grote groepen foeragerend op landbouwgrond. Stormmeeuw werd de laatste jaren in klein aantal waargenomen, meestal foeragerend op dezelfde weilanden.

Het aantal waterhoenen is stabiel: gemiddeld 112 per jaar en ook in de broedtijd doet het waterhoen het goed, tegen de landelijke trend in. Het aantal meerkoeten neemt vanaf 2011 jaarlijks af en is weer op het aantal van voor 2002. De landelijke trend duidt op een stabiele populatie.

Als gevolg van verbeterde waterkwaliteit en van de Reggeherstelprojecten (meanderende Regge, met steile oevers, nevengeulen) is de ijsvogel sinds 2000 gestaag toegenomen. Natuurlijk treedt er af en toe een forse afname op, zoals na de korte maar hevige ijsperiode in maart 2021. Terwijl tijdens de Reggetelling in januari 2021 het maximum aantal ooit (16) werd geteld, crashte de populatie en werden in januari 2022 nog maar 2 ex geteld. Ondertussen is de populatie al weer op het niveau van de laatste 10 jaren. De grote gele kwikstaart wordt 's winters mondjesmaat gezien. Vooral bij de stuwen en waterzuiveringen en afhankelijk van voor hem gunstig weer onderweg tijdens de trek, waardoor we vooral de hele vroeg arriverende vogels meepakken.

grote gele kwikstaart — foto: Shutterstock

Jaar van de scholekster

Bron: [Sovon](#)

Het gaat niet goed met de scholekster in Nederland. Daarmee is deze soort hetzelfde lot beschoren als bijvoorbeeld de Grutto en de Kievit. Vergeleken met deze andere weidevogels heeft de scholekster nog meer problemen, en maakt daarom zeker kans op de titel nationale pechvogel.

Naast weidevogel is de scholekster ook wadvogel en in toenemende mate een stadsvogel. In al deze leefgebieden heeft de soort te maken met bedreigingen. Ondanks dat hier al veel onderzoek naar is gedaan, weten we nog weinig over de uitbreiding naar de stad en het broedsucces in de stad en het landelijk gebied. Iedereen kan meedoen met onderzoek om daar mee over te weten te komen.

In 2023 wordt de scholekster voor de tweede keer vogel van het jaar. En dat is voor het eerst sinds in de ruim twintig jaar dat Sovon Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland jaarlijks een vogelsoort in de schijnwerpers zetten. Vijftien jaar na het vorige Jaar van de scholekster zijn de problemen voor de soort namelijk onverminderd groot. De resultaten van het onderzoek in het Jaar van de scholekster moeten daarom nadrukkelijk bijdragen aan een betere bescherming van de soort.

scholek-

sters vinden een veilige nestplaats op een dak — foto: Geert de Vries

Meedoen met onderzoek

Tijdens het Jaar van de scholekster kunnen vogelliefhebbers meedoen met onderzoek in verschillende projecten. Allereerst roepen we vrijwilligers op om scholeksters [te tellen in stedelijk gebied](#). In 2008 broedde vier procent van de Nederlandse populatie in de stad. Er wordt aangenomen dat dat percentage inmiddels hoger ligt, maar dit is nooit goed onderzocht. Vooral tellingen op bedrijventerreinen en in de stadsranden zijn erg welkom.

Ook willen we een beter beeld krijgen van het broedsucces van scholeksters op daken. Via het initiatief scholekster op het Dak kan iedereen broedende scholeksters doorgeven en volgen. Door het doen van herhaalde waarnemingen verzamelen we bruikbare gegevens. Ook vrijwilligers in het boerenland kunnen bijdragen door het doen van nestonderzoek en het verzamelen van gegevens over de overleving van jonge kuikens.

Een manier om het broedsucces van scholeksters te vergroten is het aanbieden van [beschermde nestgelegenheid](#), bijvoorbeeld in de vorm van een broedpaal. Of deze vorm van beschermen ook echt effect heeft, is nog niet eerder onderzocht. In het Jaar van de scholekster gaan we hier iets aan doen, met hulp van vrijwilligers en professionele onderzoekers.

In het voorjaar zijn we ook benieuwd waar [geringde scholeksters](#) in het binnenland opduiken. Broeden de volwassen vogels nog steeds in het gebied waar ze zijn geringd en waar hebben de scholeksters die we als jong hebben geringd zich gevestigd?

Stichting Onderzoek Scholekster

Om het onderzoek aan scholeksters te stimuleren en te helpen de bescherming te verbeteren met als uiteindelijke doel de neergaande populatietrend in Nederland te keren, is in april 2019 de Stichting Onderzoek scholekster opgericht, met de uiterst toepasselijke afkorting SOS. Sovon en Vogelbescherming werken in het Jaar van de scholekster intensief samen met SOS.

[Naar de website](#)

Betere bescherming

Onderzoek in het Jaar van de scholekster moet leiden tot meer kennis over de soort, maar vooral tot verbetering van de omstandigheden voor scholeksters in Nederland, aldus Nico Korpelaar, projectleider bij Vogelbescherming Nederland: "We willen maatregelen stimuleren die de kuikenoverleving van scholeksters ten goede komen. Zo willen we voorbeelden van natuurinclusieve landbouw uitdragen die een positief effect hebben op scholeksterpopulatie in landbouwgebieden, maar ook handvatten geven voor natuurinclusief bouwen en toepassing van beschermingsmaatregelen voor scholeksters op daken. Ook de bescherming van foerageergebieden en hoog-watervluchtplaatsen in de Wadden en de Zuidwestelijke Delta verliezen we niet uit het oog."

Meer informatie over de bescherming van scholeksters is te vinden in de factsheets van Vogelbescherming Nederland

Factsheet stadse scholeksters Factsheet scholeksters boerenland

Meedoen

Aflezen geringde scholeksters

Waar duiken geringde scholeksters in het binnenland op? Broeden de volwassen vogels nog steeds in het gebied waar ze zijn geringd? En waar hebben scholeksters die als jong zijn geringd zich gevestigd?

Doe mee

Onderzoek broedpalen

Wat is de effectiviteit van verhoogde kunstnesten – zogenaamde broedplatforms – voor de scholekster? Dit doen we door het broedsucces op deze platforms te vergelijken met het broedsucces op natuurlijke nesten in het boerenland. In de handleiding vind je bouw instructies en een monitoringsprotocol. Wil je meedoen aan dit onderzoek, meld dat dan aan scholekster@sovon.nl.

Handleiding

scholeksters in de stad

Tel scholeksters in stedelijk gebied. Vooral tellingen op bedrijventerreinen en in de stadsranden zijn erg welkom.

Waarnemingen van dakbroedende scholeksters zijn heel bruikbaar. Vooral als een nest meerdere keren bekeken wordt, zodat we een beeld krijgen van het broedsucces.

Handleiding

Kuikenoverleving

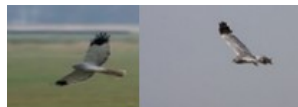
Vrijwilligers in het boerenland kunnen bijdragen door het doen van nestonderzoek en het verzamelen van [Handleidingen](#)

[Telprotocol stadse scholeksters](#)PDF, 873.6 kB

[Protocol scholeksternesten op broedplatforms](#)PDF, 703.8 kB

Blauwe kiekendief slaapplaatstellingen Wierdense Veld en Haarlerberg

Resultaten seizoen 2022 – 2023

Op initiatief van Ben Koks wordt vanaf 2022-2023 een elftal simultaantellingen uitgevoerd in de belangrijkste (potentiële) gebieden met slaapplaatsen voor blauwe kieken in Twente en Salland. Veelal de hoogvenen, alsook het heidegebied van de Sallandse Heuvelrug (SH).

De resultaten van de tellingen in het Wierdense Veld en op de Sallandse Heuvelrug zijn als volgt:

Datum	Week	Type	blauwe kiekendief Wierdense Veld aantal per kleedtype							Totaal
			Ad man	1-ste wkl m	2-de wkl m	Ad vr	1-ste wkl vr	2-de wkl vr	Ringtail	
28-okt	43	avond	0							0
4-nov	44	avond	niet geteld							-
11-nov	45	avond	6		1	1				8
18-nov	46	avond	7		1					8
2-dec	48	avond	3		1	1				5
16-dec	50	avond	niet geteld vanwege dichte mist (zicht < 100m)							-
6-jan	1	avond	6		1	1			1	9
27-jan	4	avond	6			4			1	11
3-feb	5	avond	5							5
24-feb	8	avond	13			5			2	20
3-mrt	9	avond	11		1	3			1	16
17-mrt	11	avond	11			4				15
31-mrt	13	avond	9					6	1	16

Op 31 maart werden in het Wierdense Veld bovendien nog 3 adulte bruine kiekendief vrouwen geteld.

Datum	Week	Type	blauwe kiekendief Haarlerberg aantal per kleedtype							Totaal
			Ad man	1-ste wkl m	2-de wkl m	Ad vr	1-ste wkl vr	2-de wkl vr	Ringtail	
28-okt	43	avond	niet geteld							-
4-nov	44	avond	niet geteld							-
11-nov	45	avond	niet geteld							-
18-nov	46	avond	0							0
2-dec	48	avond	0							0
16-dec	50	avond	niet geteld vanwege dichte mist (zicht < 100m)							-
6-jan	1	avond	1			1				2
27-jan	4	avond	2							2
3-feb	5	avond	1						1	2
24-feb	8	avond	2			1				3
3-mrt	9	avond	1							1
17-mrt	11	avond	0							0
31-mrt	13	avond	0							0

Voorwaar een prachtig eerste resultaat van een interessante en voor ons nieuwe telling. Veel dank aan Ineke, Albert, Ruben, Berry, Brend, Henk, Derk, Erik, Rick, Robbert, Ronny en Roel die enthousiast aan de tellingen hebben bijgedragen. We waren vaak in vervoering van en af en toe in verwarring over het typische gedrag van de kieken. Volgend jaar geven we er graag een vervolg aan.

Gerrit

Verhoogde sterfte onder kokmeeuwen door vogelgriep

Bron: [Sovon](#)

Het is intussen duidelijk dat er sprake is van verhoogde sterfte door hoogpathogene vogelgriep (HPAI) onder met name kokmeeuwen. Half februari berichtten we al over de signalen die hierop wezen. Vooral op slaapplaatsen en in broedkolonies kunnen zich kwetsbare situaties voordoen doordat grote aantallen vogels hier dicht opeen verblijven met veel mogelijkheden voor virusoverdracht.

Het broedseizoen breekt ook voor de kokmeeuw aan, waardoor het risico op verspreiding van

vogelgriep toeneemt.

Sinds 15 januari zijn bij het Dutch Wildlife and Health Centre (DWHC) en Sovon bijna 2.000 dode meeuwen, hoofdzakelijk kokmeeuwen, gemeld. Voor het laten testen op vogelgriep zijn in de periode 1 januari tot begin maart, verspreid over Nederland, 188 meeuwen opgehaald. Hiervan waren 101 meeuwen positief, 29 negatief en zijn er 58 nog in onderzoek (zie tabel 1).

Meeuw	i.o.	neg	pos	Totaal
Drieteenmeeuw	1	7		8
Grote mantelmeeuw	1			1
Kokmeeuw	34	19	84	137
Meeuw spec.	21	2	12	35
Stormmeeuw			1	1
Zilvermeeuw	1	1	4	6
Totaal	58	29	101	188

Tabel 1: Vogelgriep testresultaten van meeuwen in de periode 1 januari – 10 maart 2023. i.o. = in onderzoek, neg = negatief, pos = positief.

Het merendeel van de opgehaalde en onderzochte vogels betreft (kok)meeuwen, maar daarnaast worden ook andere vogelsoorten opgehaald. In tabel 2 staat het overzicht per soortgroep vermeld.

Soort	i.o.	neg	pos	Totaal
Aalscholver	1	6		7
Duif		10		10
Eend	5	13	1	19
Gans	3	11	5	19
Kraai		9	3	12
Meeuw	58	27	101	186
Ooievaar			1	1
Ral	2	5		7
Roofvogel	2	11	6	19
Steltloper	2	2	7	11
Uil			1	1
Zwaan		14	1	15
Overig	1	5		6
Totaal	74	113	126	313

Tabel 2: Vogelgriep testresultaten per soortgroep in de periode 1 januari – 10 maart 2023

Europa

Niet alleen in Nederland, maar ook in andere Europese landen is verhoogde sterfte door vogelgriep waargenomen. De European Food Safety Authority (EFSA) vermeldt in haar bericht over de vogelgriep situatie van december 2022 – februari 2023 een verhoogde sterfte onder zeevogels, met name meeuwen en dan specifiek de kokmeeuwen (black-headed gull).

Grote kokmeeuwensterfte door HPAI werd vastgesteld in Frankrijk, België, Nederland en Italië. In Zwitserland werd ook grote sterfte onder meeuwen vastgesteld, maar is het onderzoek nog niet afgerond.

Vind u dode vogels?

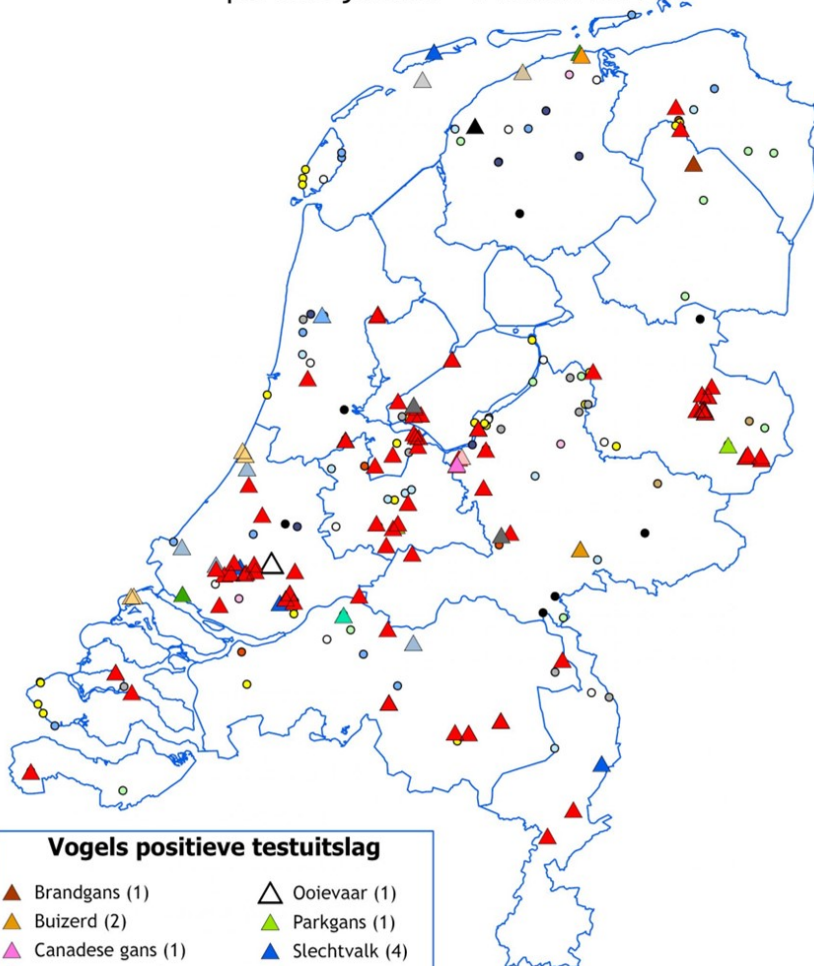
Meld ze voor inzicht in de grootte van de sterfte!

U kunt de dode vogel(s) melden op de websites van [Sovon](#), [DWHC](#), of [waarneming.nl](#).

Deze meldingen zijn zeer belangrijk, omdat alleen zo inzicht verkregen kan worden in de omvang van de vogelsterfte bij de verschillende vogelsoorten.

Op kaart 1 staan de positieve vogels per soort weergegeven. Vier positieve slechtvalken en één positieve velduil zijn als schaarse soorten het vermelden waard.

Vogelgriepsurveillance bij vogels periode januari - 2 maart 2023

Vogels positieve testuitslag

▲ Brandgans (1)	△ Ooievaar (1)
▲ Buizerd (2)	▲ Parkgans (1)
▲ Canadese gans (1)	▲ Slechtvalk (4)
▲ Drieteenstrandloper (4)	▲ Stormmeeuw (1)
▲ Eend (1)	▲ Velduil (1)
▲ Grauwe gans (1)	▲ Watersnip (1)
▲ Kauw (2)	▲ Wilde eend (1)
▲ Kleine rietgans (1)	▲ Wulp (2)
▲ Knobbelzwaan (1)	▲ Zilvermeeuw (4)
▲ Kokmeeuw (84)	▲ Zwarte kraai (1)
▲ Meeuw (12)	

Vogels negatieve testuitslag

● Aalscholver (6)	○ Overig (5)
○ Duif (10)	● Ral (5)
● Eend (14)	○ Roofvogel (11)
○ Gans (12)	● Steltloper (2)
● Kraaiachtige (9)	● Uil (2)
● Meeuw (29)	○ Zwaan (14)

(c) DWHC, NVWA, Sovon, WBVR, 22 maart 2023

Na "Grenzen aan de Groei" is het nu de hoogste tijd voor "Grenzen aan geknoei"

Bron: Rob Buiters

Voor een jurist spreekt Kees Bastmeijer zich opvallend helder en open uit. Waar veel mensen in het recht alleen lijken te praten over artikel zus-en-zo, lid zoveel, komt Bastmeijer in zijn afscheidscollege aan de universiteit van Tilburg, aanstaande donderdag, met een hele waslijst vol even concrete als schrijnende voorbeelden, waar Nederland er volgens hem een potje van maakt bij de uitvoering van het natuurbeschermingsrecht. Zijn kraakheldere samenvatting:

"Dit is echt geknoei; en dat al jarenlang!"

Een van die vele voorbeelden gaat over de jacht op soorten die, in juridische termen, 'een ongunstige staat van instandhouding' hebben. Bastmeijer: "Dan kun je denken aan konijn of haas. Terwijl die soorten het al jaren slecht deden, mocht er tot voor kort gewoon op worden gejaagd. Pas afgelopen najaar en na veel discussie heeft de minister de jacht op konijnen in het hele land en op hazen in slechts een deel van het land gesloten.

"Maar op bijvoorbeeld de houtduif mag nog wel gewoon worden gejaagd, terwijl ook die volgens de cijfers van Sovon Vogelonderzoek een zeer ongunstige staat van instandhouding heeft als overwinterende vogel in ons land. De regering erkent zelf dat het op grond van verdragen verboden is om te jagen op soorten die er slecht voor staan. Dan denk ik: waarom moeten we hier dan überhaupt nog over nadenken?

Dat noem ik dus geknoei!"

houtduiven—foto: Shutterstock

In een eerste ronde had Bastmeijer zelf al een kleine dertig concrete voorbeelden van misstanden in de uitvoering van het natuurrecht verzameld. "Maar toen ik deze vervolgens bij collega's voorlegde, kwamen zij met nog een veelvoud van andere zaken. Het is dus zeker niet zo dat hier één zure jurist zit die vindt dat we de natuur verkwanselen. Dit is echt een breed probleem, al heel lang en door het hele land."

Er zijn volgens Bastmeijer verschillende redenen waarom de rechten van natuur en milieu met voeten worden getreden. Het heeft onder meer te maken met oogkleppen bij de uitvoering van andere prioriteiten, zoals bijvoorbeeld de isolatie van huizen. "We hebben, zeker nu, enorme haast om miljoenen huizen energiezuinig te maken. Dat is belangrijk, maar vooral in oude gebouwen wonen vaak beschermde vleermuizen in spouwmuren."

"Isolatie en vleermuisbescherming kunnen goed samengaan, maar de Europese Habitatrichtlijn vereist dan wel dat je op basis van ecologische kennis maatwerk levert. In de praktijk zien we vooral een accent op haastwerk, waarmee populaties van vleermuizen enorme schade oplopen."

Popfestival

Een ander deel van de schrijnende voorbeelden heeft te maken met de - al dan niet bewuste - verkeerde interpretatie van Europese richtlijnen. "Onze overheid heeft lang volgehouden dat je alleen een Natura-2000- vergunning nodig zou hebben bij fysieke bodemverandering in een natuurgebied. Volgens die logica zou je voor bouwactiviteiten wel, maar voor een popfestival in of vlieg oefeningen boven een natuurgebied geen vergunning hoeven aan te vragen. Inmiddels is die redenatie door het Europees Hof van tafel geveegd."

Volgens Bastmeijer gebeurt het regelmatig dat er 'creatieve benaderingen' worden gekozen om de scherpe randjes van het natuurbeschermingsrecht te vijlen. "Die worden dan door onze Raad van State geaccordeerd, maar later alsnog gecorrigeerd door het Europese Hof. Onze bestuursrechters kijken vaak alleen naar de letter van de wet en onvoldoende naar wat hun uitleg betekent voor de naleving van verdragen en Europees recht", aldus Bastmeijer.

Ook de actuele discussie rond stikstof komt in veel van de voorbeelden van Bastmeijer terug. Een belangrijke steen des aanstoets blijkt het zogeheten intern en extern salderen. Intern salderen betekent dat je van bestaande vergunningen gebruik mag maken voor bedrijfsuitbreiding, ook wanneer een deel van die vergunning nog nooit is gebruikt. Die zogeheten 'latente ruimte' bedraagt naar schatting wel een kwart van alle vergunningen.

Bastmeijer: "Per saldo kan de stikstofuitstoot dus nog behoorlijk toenemen en dankzij een inperking van de Natura 2000-vergunningplicht heb je hiervoor ook nog eens geen vergunning nodig." De Nederlandse bestuursrechters kijken volgens Bastmeijer vooral naar de papieren werkelijkheid van de vergunning, maar niet naar het resultaat van deze praktijk: schade aan natuurgebieden en schending van de Europese Habitatrichtlijn.

Bij extern salderen kan een bedrijf of overheid boerenbedrijven met stikstofrechten uitkopen om andere activiteiten mogelijk te maken. Maar ook dat is volgens Bastmeijer vooral een papieren werkelijkheid. "Je gebruikt maatregelen die eigenlijk de natuur zouden moeten laten verbeteren om juist andere stikstofuitstoot mogelijk te maken. Dat is regelrecht in strijd met de afgesproken bescherming van de natuur, maar de overheid wil niet tornen aan verkregen rechten. We stellen pijnlijke beslis-

singen dus alsmaar uit en nota bene met steun van de Raad van State modderen we door."

Het is volgens Bastmeijer zeker niet zo dat alleen de bedrijfsjuristen met commerciële belangen de regels met voeten treden. "Eigenlijk zijn het vooral de juristen in dienst van de overheid die er een potje van maken", vindt hij. "Het juridisch geknoei is diepgeworteld in het systeem. Het is de norm geworden."

"We zijn doodsbang om 'verworven rechten' aan te tasten. En als er dan een keer een juridische knoop wordt doorgehakt, dan willen we vooral de betrokken ondernemers compenseren. Op zich terecht natuurlijk, maar dat gaat dan wel voorbij aan de belangen van de natuur. Wie compenseert daar de schade?"

De overheid is in ieder geval erg slecht in het compenseren van schade aan natuur of milieu, zo blijkt uit diverse andere voorbeelden in het lijstje van Bastmeijer. "Neem de aanleg van de Tweede Maasvlakte. Daarbij is de nodige Noordzeenatuur verloren gegaan. Om dat te compenseren had de overheid bedacht dat een tien keer zo groot zeegebied een kwaliteitsverbetering van 10 procent zou moeten krijgen. Maar in de praktijk zag je dat in dat 'beschermde gebied' de garnalenvisserij nog jarenlang flink intensiverde."

Hardnekkig

"Het ministerie erkent dat de compensatie niet is gerealiseerd, maar zegt nu dat het niet hard te maken is dat de kwaliteitsverbetering is uitgebleven door de garnalenvisserij. In feite draait de minister de bewijslast dus gewoon om, terwijl de natuur al vijftien jaar op compensatie wacht."

Op de vraag hoe al dat geknoei in de toekomst anders kan, blijft Bastmeijer even stil. "Zeg jij het maar", probeert hij nog. "Het is echt een heel hardnekkig en diepgeworteld probleem. Ik zou in ieder geval de natuur- en milieuorganisaties aanraden om voorlopig volop te blijven procederen, liefst tot aan het Europees Hof. In het stikstofdossier, in de compensatie voor de Tweede Maasvlakte en op diverse andere dossiers hebben hun juridische procedures hét grote verschil gemaakt. Het heeft echt zin."

Veel liever nog zou Bastmeijer zien dat die procedures helemaal niet nodig waren. "Wanneer we echt werk zouden maken van actief natuurherstel en het halen van natuurdoelen neemt de spanning met menselijke activiteiten af en zijn minder juridische procedures nodig. Vanuit Europa is een fraai voorstel gekomen voor natuurherstel maar uitgerekend onze overheid verzet zich hiertegen."

"We blijven met alle juridische trucjes steeds in die fuik zwemmen van economische belangen. En als we dan aan het eind van die fuik vastlopen maken we gaatjes om uit de fuik te komen, die we dan uiteindelijk weer achter ons moeten dichtnaaien. Dit geeft enorm veel juridisering. Bovendien is het achteraf corrigeren vaak onmogelijk of enorm duur."

Trucjespraktijk

Bastmeijer heeft goede woorden over voor de huidige minister van natuur en stikstof, Christianne van der Wal. "Ik hoor dat zij de problematiek begrijpt en verbetering belooft, maar gezien de enorme trucjespraktijk ben ik bang dat zij toch vooral probeert water op te vangen in een vergiet. Meer dan vijftig jaar na de Grenzen aan de groei van de Club van Rome is het nu echt tijd om te erkennen dat er ook grenzen zitten aan het geknoei. We moeten veel fundamenteeler erkennen dat natuur en milieu rechten hebben die we nu keer op keer met voeten treden."

Na zijn hoogleraarschap in Tilburg is Bastmeijer directeur geworden van het Arctisch Centrum van de Rijksuniversiteit in Groningen. "Na eerst tien jaar bij een ministerie en vervolgens 23 jaar als hoogleraar in Tilburg hoop ik dat ik mij op deze plek onder meer concreet kan inzetten voor de bescherming van bijzondere natuurwaarden in de poolgebieden."

In deze uitgave staat een artikel genaamd 'Weidevogels en roofdieren: geschiedenis en toekomst'. Toen de mens ruim duizend jaar geleden begon met het ontbossen (Holland = Houtland) en droogleggen van het laagveen in West- en Noord-Nederland ontstond er veel grasland. Een aantal vogelsoorten van open natuurlijke biotopen (kwelders, hoogvenen, steppes) ging in dat grasland broeden: de weidevogels. Zij profiteerden van de toenemende bemesting en het daarmee samenhangende voedsel: regenwormen. Rond 1960 bereikten de populaties weidevogels als grutto, Kievit en tureluur een hoogtepunt. De grutto telde 125.000 broedparen, waarschijnlijk 5 tot 8 keer meer dan voor 1900. Zelfs de watersnip was met ca. 10.000 broedparen aanwezig in het boerenland. Daarna ging het omhoog met de agrarische productie en omlaag met de weidevogels. De kruidenrijke weilanden van eertijds zijn nu verworpen tot akkers met 1 of 2 grassoorten. De eventueel nog aanwezige insecten zijn door de dichte begroeiing nauwelijks te bereiken voor de weidevogelkuikens.

grutto — foto: Ronald Messemaker

En na het frequente maaien is steeds alles weg. Sinds 1975 heeft de overheid veel geld besteed aan weidevogelbescherming, maar zonder veel succes. In de periode van 2001 tot 2020 is het aantal broedparen van de grutto gedaald van 60.000 naar 30.000. Weidevogels komen nu nog vooral in reservaten voor, waar de natuurbeheerders van alles proberen om ze te behouden. Voedselgebrek voor de kuikens en predatie op legsels en kuikens spelen een steeds grotere rol. Predatoren zijn er van ooievaar tot bruine kiekendief en van egel tot vos. De vos wordt al overal in weidevogelgebieden bestreden. In Friesland worden ook steenmarters gevangen en gedood om weidevogels te beschermen. Weidevogels kregen pas zo'n 50 jaar geleden

last van predatoren. Tot dan toe speelde de jacht een belangrijke rol in het beheer van de groene ruimte. Overal werkten jachtopzieners die het geliefde jachtwild moesten bevorderen en stropers vangen. Maar hun derde taak was meestal het belangrijkste: de concurrentie uitschakelen door roofvogels en roofdieren te bestrijden. In de jaren zestig en zeventig begon de jacht letterlijk terrein te verliezen, beginnend bij natuurbeschermende organisaties. Het verminderde jachtbelang en economische omstandigheden leidden tot een sterke vermindering van het aantal jachtopzieners, maar tot een toename van predatoren.

Terug kijkend is duidelijk dat weidevogels profiteerden van de beginnende intensivering van de landbouw en veehouderij in de jaren '50 en '60 en van de bestrijding van predatoren. De vraag aan het eind van het artikel is "hoe nu verder?" Boerenland is geen natuur in evenwicht. Moeten er een stuk of 5 gebieden van minstens een paar duizend hectare worden ingericht waar ouderwets wordt geboerd? Een soort openluchtmuseum waar we rond kunnen fietsen en genieten van de vele weidevogels. Een interessant artikel waarin ik veel herken vanuit mijn jeugdjaren in Holten. Maar een weidevogelgebied als openluchtmuseum is mij te gemaakt. Het Zunascheveld is een goed voorbeeld hoe het moet. De kraanvogel vestigde zich als broedvogel en ook de kwartel broedt hier weer dankzij de korenvelden. Het is een mooi gebied in ontwikkeling en dat dicht bij huis.

Henk Roelofs

Naschrift redactie: anders dan wat in *De Levende Natuur* wordt beredeneerd, is de achteruitgang van de weidevogelstand vrijwel volledig op het conto van de intensieve geïndustrialiseerde landbouw te schrijven. De laatste 4-5 decennia zijn honderdduizenden hectares volledig ongeschikt geworden als broedgebied voor weidevogels: vermist en verdroogd, waardoor geen voedsel meer beschikbaar is voor zowel adulten als juvenielen. Monoculturen van Engels raaigras worden steeds vroeger en frequenter gemaaid, waardoor er geen dekking is om te nestelen en als er al nesten en kuikens zijn dan worden deze kapot gemaaid.

De enige weidevogel die het goed doet is de grauwe gans, maar die eet dan ook eiwitrijk gras wat in overvloed aanwezig is en bovendien wordt zijn grootste natuurlijke vijand (vos) door de mens intensief bejaagd (trouwens diezelfde mens vindt (en krijgt ook nog voor elkaar) dat er duizenden ganzen per jaar moeten worden afgeschoten, "omdat er veel te veel zijn".

De Sovon wintertelling is altijd tussen 15 december en 1 januari. Eerst was het winters met wat sneeuw en ijs. Ik telde mijn twee rondes op 21 en 23 december. Het winterweer was toen voorbij. Ik miste dit jaar de ooievaars op de Ligtenberg, waarschijnlijk waren deze wegens het winterweer in zuidelijke richting vertrokken. Ik telde hier wel 2 grote zilverreigers, 24 buizerds en slechts 5 kramsvogels, terwijl rond de 50 normaal is.

Op de weilanden van het Holterbroek telde ik dit jaar opvallend veel kokmeeuwen. De laatste jaren was dat veel minder. Op deze Beuseberg-Holterbroekronde telde ik o.a. 2 grote zilverreigers en 2 buizerds. Ik zag hier geen bijzondere soorten. De mooiste waarnemingen waren hier in het bos van de Beuseberg. In een oud bosgedeelte met veel loofbomen telde ik 1 kleine bonte specht en in een perceel naaldhout met verspreid wat berken zag ik 5 koolmezen, 3 goudhanen en een zeer luidruchtige boomklever. Op diverse plekken in het bos koerden de houtduiven. Een vleugje voorjaar in december. Deze waarnemingen stammen nog uit het oude jaar. Het nieuwe jaar 2023 begon met een paar bijzondere waarnemingen. Op dinsdagmiddag 17 januari ging ik naar mijn Sovon BMP-B gebied vogels inventariseren. Toen ik aan kwam fietsen vloog er een buizerd op en zag ik 4 buizerds rond cirkelen. De temperatuur was 20 C en hier en daar lag er in de schaduw nog een beetje sneeuw. Ik telde hier 4 grote bonte spechten, 1 zwarte specht, 3 gaaien en 2 houtduiven.

De verrassing kwam aan het eind van de route. Ik hoorde een dof 'Hoe', 12-16 seconden stilte en dan weer 'Hoe' enz. Dit was een oehoe! De ransuil roep is ook 'Hoe', maar dan sneller: 'Hoe' 1 seconde 'Hoe' enz.

Op weg naar huis zag ik nog een buizerd in de top van een grove den op een kapvlakte naar prooi speuren. Op 2 februari zag ik een kraanvogel paar op de Zunasche Heide. Na deze datum heb ik dit paar hier nog een paar keer gezien.

Op 16 februari zag ik hier een ooievaar paar. Op 1 maart liep ik mijn eerste broedvogelroute in mijn Sovon BMP-B gebied. Een grote lijster zong zijn mooie voorjaarslied op deze zonnige woensdagmorgen. Verder hoorde ik op diverse plekken de vinkenslag. Ik zag een zwarte mees en een paartje kuifmezen. De koolmees zong zijn vrolijke lied en een paar zwarte spechten vertoonde baltsgedrag. De grote bonte spechten timmerden er lustig op los. Ik noteerde nog een winterkoning welke zijn territoriumzang laat horen. En ik kwam tenslotte op een kapvlakte en hoorde de zang van een boomleeuwerik. De lente en de broedvogelinventarisaties zijn begonnen!

Welke vogelsoort werd afgebeeld in de vorige Caprimulgus?

Het was een man **zwartkeelgors** – *Amphispiza bilineata* Eng.: Black-throated sparrow. De zwartkeelgors (*Amphispiza bilineata*) is een [zangvogel](#) uit de [familie Emberizidae](#) (gorzen).

Gefotografeerd in mei 2012 Bryce Canyon NP (Utah, VS)

Geraden door Eef Janssen en Erik Busser.

De zwartkeelgors is een kleine Nieuwe-Wereld gors die voornamelijk voorkomt in het zuidwesten van de Verenigde Staten en Mexico. Lengte, 12–14 cm. vergelijkbaar met een kneu; iets kleiner dan een huismus (14–16 cm.) dus.

Het is het enige lid van het geslacht *Amphispiza* en bevat 9 ondersoorten.

Amerikaanse gorzen (Passerellidae) zijn een familie van de [zangvogels](#). Het zijn zaadeters met een speciaal gevormde snavel. Deze merendeels Noord-Amerikaanse vogelsoorten heten daar vaak *sparrows* oftewel *mussen*.

Dit zijn echter geen directe verwanten van de [mussen](#) (familie Passeridae). Mussen behoren wel, samen met een groot aantal andere families, tot de superfamilie [Passeroidea](#). Deze familie telt bijna 30 [geslachten](#) en 137 soorten.

Geluid en beeld: [Zwartkeelgors - eBird](#)

Meer info: <https://ebird.org/species/bktspa?siteLanguage=nl>

Wie raad deze vogelsoort (uit de nieuwe wereld)?

Oplossingen vóór 15 juni inzenden naar Roel Janssen:
r.j.janssen@online.nl

Roel

Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Bankrekening: NL62ABNA0591160706
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Overijssel
te Nijverdal

Secretariaat: Beatrixstraat 2
7442 SC Nijverdal

Telefoon: 06-42733996

E-mail:
info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Website:
www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

De werkgroep heeft een regionaal karakter en rekt globaal het gebied van de (voormalige) gemeenten Hellendoorn, Raalte, Rijssen-Holten, (Markelo en Goo) als haar werkgebied.

Het bestuur van de VMO bestaat uit::

Gerrit Dommerholt	voorzitter	06 11 53 94 30
Ronny Hullegie	secretaris	06 42 73 39 96
vacature	penningmeester	
Roel Janssen	bestuurslid	06 15 42 84 67
Erik Busser	bestuurslid	06 34 86 20 16

Lidmaatschap 20,- euro per jaar.

De vereniging kent ook donateurs, die de vereniging financieel ondersteunen. Donateurs krijgen een abonnement op Caprimulgus.

Meer weten over de Vogelwerkgroep Midden Overijssel of lid of donateur worden, neem dan contact op met een van de bestuursleden of verzend een e-mail.

Volg de VMO ook op Facebook en Twitter:

[Facebook](#)

[Twitter](#)

